

ИЛИЯ БЕШКОВ
ЗАЩОТО СЪМ ПОДЕЛИЛ
НЕДЪЗИТЕ ВИ...

chitanka.info

— Вие често говорите за свободата...

— А за какво друго да говоря? В своя живот човек се движи около две съществени за него неща: свободата и истината. Казано е, че който познае истината, тя го прави свободен. Ние, карикатуристите — наопаки. Чрез хумора и парадокса освобождаваме нещата от логиката им и ставаме свободни. Така някак си попадаме в истината. Само хуморът се докосва до нея. И е най-прекият и кратък път между свободата и истината.

— Става ми почти ясно защо консерваторите във всички времена преследват карикатурата. Нали в цензурата бяха казали: „Карикатурите на Бешков будят размисъл?“

— Аз не зная съображенията на цензурата. Тя е немощна и има основание да се брани, тъй като карикатурата е най-могъщото изкуство. Карикатурата създава една съвършено нова реалност. Ние се любуваме на един портрет, защото прилича на човек, но ние се смеем на карикатурата, защото не тя, а ние приличаме на нея.

— Според вас какви са изискванията към един карикатурист?

— Карикатуристът трябва да бъде много мъдър, защото разбива и разлага материалните и веществени форми на живота, без да засегне неговата духовна и нравствена същност. Мъдростта му е необходима още, за да не се обезсърдчи от промяната на веществените форми, а да се утеши с истините, които утвърждава, със свободата, която осъществява. В световната литература са известни малко имена на хумористи. Те се броят на пръсти: Шекспир, Сервантес, Молиер, Гогол, Марк Твен, Дикенс. А от художниците: Леонардо, Гойя, Домие, Хогард. Лично за себе си ценя хората, които обичат хумора и си служат с него. Българинът притежава много хумор, макар и малко грубоват. Образите на Кума Лиса, на Кумчо Вълчо, на Хитър Петър — са все победи на присмеха и остроумието. Изобщо, когато един народ не е създал хумор, той не е подсигурил правото си на съществуване...

— А какво ще ми кажете за политическата карикатура?

— Всяка карикатура е политическа. Само на слабите карикатуристи, на глупавите хора и на лошите политици липсва политика. На човека цялата му будна деятелност е политическа. Включвам дори и съня, тъй като мнозина се преструват на заспали... На нас са ни внушавали, че политиката е лъжа, безчестие, корист, измама. Такава са я направили лъжците, безчестниците, крадците и

измамниците, за да я имат в ръцете си само те. Така някои плюят в лицата ти, за да се откажеш от храната в тяхна полза.

— В карикатурите често си служите с Марс и ангелчето на мира. Как съчетавате тези два образа?

— С ангелчето си служа в ония случаи, когато не разчитам на хорските добри намерения. Ангелчето ли? Хм... Свалям го между хората, за да види какво тегло теглим тука...

— Вие сте войнствуващ карикатурист.

— Много естествено. Карикатурата е най-благородната, най-почтената война и смятам, че няма нужда от друга война.

— Когато се шегувате и изнасяте недъзите на хората, като ги осмивате, разобличавате и бичувате, не ви ли смущава мисълта, че може да си навлечете омраза и ненавист?

— Обратното: смятам, че хората, които карикатурия, ще ме заобичат поне толкова, колкото и аз тях. Това е доброто, което можем взаимно да си направим. Ако не беше така, не бих рисувал. Бих се пазил, както истински добрите хора се пазят умишлено да правят зло. Но колкото и да съм убеден в правотата на това, което казвам, все пак ние, карикатуристите, както всички добротворци, не знаем докъде достига благодарността на хората...

— Вашите карикатури не обезверяват, а обнадеждават. И в най-безпощадните като че ли открехвате вратичка към доброто.

— И това е напълно естествено. Дори когато сяда да отрече, да осъди, да осмее — колкото и жестоки да му са намеренията, — карикатуристът неволно отстъпва от тези намерения. Защото се поставя в пълно разположение на творческия процес, на творческите изисквания. И в най-лошия случай той идва до положението на един добър съд, в който са взети пред вид всички оневиняващи обстоятелства.

— Значи, сте нещо като съдия?

— О, ако бях такъв, щях да умра от страх. Но карикатурата е по-добра от съда — тя се издига над съда и се превръща в изкуство. Тя, като не се отказва от фактите по делото, не може по никакъв начин да се освободи и от любовта, която лежи в основата на всяка творческа проява. За да облекчи участието на съдения, от милост и състрадание, карикатурата угрозява себе си. Кой съдия прави това?... Или както е казано: „Иронията е оная проява, без която щяхме да презираме света.“

Хумористът, който не може да види смешната страна на човека, пък бил той и най-могъщият на света, не е добър хуморист. Но той и не може да осмее нещо, ако не го открие в себе си и сам не влезе в смешната му форма — ако не направи сам себе си смешен. Както шутът с богатия си ум: без смешния си вид не би могъл да осмива. Без това жертвено самоогрозяване, колкото и да е справедлива, карикатурата е грозна, зла и неприятна. Тя се превръща в пасквил, в клевета. Как Чарли Чаплин можеше да отрече Хитлер, ако не беше направил себе си по-смешен от него?... Не можеш да оздравееш от една шарка, ако не се инжектираш с бацилите й...

— Хората помнят вашите карикатури.

— Злите — от злопаметство, добрите — поради това, че съм поделил недъзите им.

март 1955

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.